

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Кафедра економіки підприємства і міжнародного бізнесу

07/01-64М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань і самостійної роботи з дисципліни
«Економічні конфлікти та методи їх вирішення»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою
«Міжнародний бізнес»
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково-методичною
радою з якості ННІЕМ
Протокол № 4 від 12.12.2025 р.

Рівне – 2025

Методичні вказівки до виконання практичних завдань і самостійної роботи з дисципліни «Економічні конфлікти та методи їх вирішення» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Міжнародний бізнес» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» денної та заочної форм навчання. [Електронне видання] / Жемба А. Й., Красовська Ю. В., Крисак А. І. – Рівне : НУВГП, 2025. 28 с.

Укладачі: Жемба А. Й., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу;
Красовська Ю. В., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу;
Крисак А. І., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу.

Відповідальний за випуск: Кушнір Н. Б., к.е.н., професор, завідувач кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу.

Керівник групи забезпечення ОПП: Красовська Ю. В., к.е.н, доцент кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу.

© А. Й. Жемба,
Ю. В. Красовська, А. І. Крисак, 2025
© Національний університет
водного господарства та
природокористування, 2025

ЗМІСТ

Вступ	4
Практичне заняття № 1. Консалтинг та ринок консультаційних послуг	5
Практичне заняття № 2. Технологія консультаційного процесу	7
Практичне заняття № 3. Консультування в різних сферах управлінської діяльності	8
Практичне заняття № 4. Якість та результативність консультаційного процесу	9
Практичне заняття № 5. Ризики у підприємницькій діяльності	11
Практичне заняття № 6. Сучасна концепція управління ризиком	12
Практичне заняття № 7. Міжнародні стандарти у процесі управління ризиками суб'єктів господарювання	13
Завдання для самостійної роботи	14
Контрольна тестова програма	15
Рекомендована література та інформаційні ресурси	25

ВСТУП

«Економічні конфлікти та методи їх вирішення» є вибірковою навчальною дисципліною підготовки бакалавра міжнародних економічних відносин і орієнтованою на набуття здобувачами вищої освіти комплексних теоретичних знань та практичних навичок щодо управління міжнародними глобальними процесами, у тому числі й регулювання конфліктів, на основі аналітичного розрахунку, планомірного впливу на учасників міжнародних зв'язків та взаємодій. Освітня компонента розглядає питання сталого розвитку через аналіз причин та наслідків економічних конфліктів, вивчення механізмів енергетичної, продовольчої, кліматичної та демографічної безпеки, оцінку ролі міжнародних інституцій у досягненні Цілей сталого розвитку (7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17). Дисципліна забезпечує формування компетентностей для розуміння взаємозв'язку між глобальними викликами, конфліктами та стійким розвитком держав і міжнародної системи.

Метою вивчення дисципліни є формування необхідної професійної компетенції в сфері фахових знань з причин витоків, наслідків та врегулювання міжнародних економічних конфліктів.

Завдання дисципліни:

- засвоєння основних понять та категорій конфліктології;
- ознайомлення з підґрунтям формування міжнародних економічних конфліктів в міжнародних економічних відносинах;
- застосування міжнародно-правових норм на національному та міжнародному рівнях при вирішенні міжнародних економічних конфліктів;
- вміння кваліфікувати існуючі міжнародні економічні конфлікти та створювати умови щодо їх недопущення та ліквідації.

Результатом вивчення дисципліни «Економічні конфлікти та методи їх вирішення» є набір загальних та фахових компетентностей, який включає в себе знання, вміння, навички, які має продемонструвати здобувач: **ЗК 5.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. **ЗК 6.** Здатність спілкуватися іноземними мовами. **ЗК9.** Уміння бути критичним та самокритичним. **ЗК 10.** Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). **ФК8.** Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними. **ФК9.** Здатність до діагностики стану досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками. **ФК10.** Здатність обґрунтовувати доцільність застосування правових, економічних та дипломатичних методів (засобів) вирішення конфліктних ситуацій на міжнародному рівні. **ФК13.** Здатність проводити оцінку та аналіз безпекової компоненти у міжнародних економічних відносинах.

Програмними результатами вивчення навчальної дисципліни «Економічні конфлікти та методи їх вирішення» є такі: **ПРН2.** Вільно

спілкуватися з професійних питань державною та іноземними мовами усно і письмово, фахово використовувати економічну термінологію. **ПРН5.** Володіти навичками самоаналізу (самоконтролю), бути зрозумілим для представників інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності, мультикультурності, толерантності та поваги до них. **ПРН9.** Розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій. **ПРН15.** Визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними. **ПРН20.** Відстоювати національні інтереси України з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин. **ПРН21.** Розуміти і мати навички з ведення ділового протоколу та ділового етикету у сфері міжнародних економічних відносин, враховуючи особливості міжкультурного спілкування на професійному та соціальному рівнях, як державною так і іноземними мовами.

Оголошення стосовно дедлайнів здачі практичних завдань та звіту про самостійну роботу оприлюднюються на сторінці даної навчальної дисципліни на платформі MOODLE:
URL: <https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=8148>

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ПІДГРУНТЯ ЕКОНОМІЧНИХ КОНФЛІКТІВ В МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема: Теоретичні основи економічних конфліктів. Торгівельні війни сучасності. Міжнародні економічні конфлікти в паливно-енергетичній сфері

Предмет і метод економічної конфліктології. Конфлікти в міжнародній економіці – ресурсний аспект. Конфлікти на споживчому ринку. Міжнародні економічні конфлікти. Конфлікти і міжнародна економічна конкуренція. Торгівельні війни як інструмент досягнення геополітичних цілей. Діяльність міжнародних торговельних організацій в контексті вирішення проблем торговельних війн. Торгівельні війни в сучасному світі. Сучасні методи виходу з конфліктного протистояння. Цілі сталого розвитку (ЦСР) і сучасні конфлікти. Як нерівність (ЦСР 10), бідність (ЦСР 1), відсутність сталих інституцій (ЦСР 16) та порушення партнерства (ЦСР 17) формують економічні конфлікти. Нафтовий чинник світової політики. Тенденції і проблеми світового газозабезпечення. Аналіз конфліктів, що виникають через перехід до відновлюваної енергетики та політику декарбонізації. Порівняння моделей «енергетичного переходу» у світі.

Мета: Сформувати у здобувачів вищої освіти системне уявлення про сутність, причини, типологію та механізми розвитку економічних конфліктів, зокрема торгівельних війн у сучасній світовій економіці, а також розкрити їх вплив на глобальні ланцюги доданої вартості, міжнародну конкуренцію та сталий розвиток; розуміння причин, форм та наслідків міжнародних економічних конфліктів у паливно-енергетичній сфері, розкрити роль енергетичних ресурсів у системі глобальної безпеки та проаналізувати вплив енергетичних конфліктів на сталий розвиток держав і світову економіку.

Питання для контролю знань:

1. Розкрийте сутність економічного конфлікту та його відмінність від економічної конкуренції.
2. Назвіть основні причини виникнення міжнародних економічних конфліктів.
3. Охарактеризуйте основні типи економічних конфліктів.
4. Поясніть механізми розгортання торгівельних війн.
5. Оцініть вплив торгівельних війн на світові ринки та міжнародний поділ праці.
6. Проаналізуйте роль Світової організації торгівлі у врегулюванні торгівельних конфліктів.
7. Поясніть зв'язок між торгівельними війнами та економічною безпекою держав.
8. Охарактеризуйте сучасні тенденції розвитку торгівельних воєн у світі?
9. Поясніть роль паливно-енергетичних ресурсів у світовій економіці.
10. Назвіть основні типи конфліктів у паливно-енергетичній сфері.
11. Охарактеризуйте енергетичну безпеку як складову економічної безпеки держави.
12. Проаналізуйте причини газових та нафтових конфліктів між країнами.
13. Поясніть роль транзитних держав у формуванні енергетичних конфліктів.
14. Оцініть вплив енергетичних конфліктів на світові ціни на енергоресурси.
15. Проаналізуйте зв'язок між енергетичними конфліктами та гібридними війнами.
16. Поясніть роль відновлюваної енергетики у зниженні конфліктності у світі.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 12, 15, 18, 19, 21, 25, 29, 30, 32, 33, 35, 36, 38, 39, 43, 45, 48

Теми для обговорення під час семінару:

- 1) Торгівельні війни як інструмент сучасної геоekonomіки.
- 2) Протекціонізм vs. лібералізація: що домінує у світовій торгівлі

сьогодні?

- 3) Торгівельний конфлікт США–Китай: вигоди та втрати для глобальної економіки.
- 4) СВAM – ЄС як новий формат економічного протистояння.
- 5) Вплив торговельних війн на глобальні ланцюги постачання.
- 6) Торговельні конфлікти та досягнення Цілей сталого розвитку.
- 7) Енергетика як інструмент геополітичного впливу.
- 8) Нафта як причина міжнародних економічних протистоянь.
- 9) Відновлювана енергетика як чинник зниження конфліктності.
- 10) «Північний потік» у контексті енергетичної безпеки ЄС.
- 11) Декарбонізація як нове джерело економічних конфліктів.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема: Світові інфраструктурні проекти та безпека транзитного простору України

Історичні передумови розвитку інфраструктури світу. Розвиток світових мегапроектів. Конфлікти навколо транспортних мегапроектів минулого і сучасності. Транзит і його теоретична основа. Напрями підвищення конкурентоспроможності підприємств транспортного машинобудування. Реалізація цілей сталого розвитку "Інновації та інфраструктура", "Сталий розвиток міст", "Відповідальне споживання і виробництво". Розгляд екологічних і соціальних ризиків великих інфраструктурних проектів (портів, коридорів, трубопроводів).

Мета: Сформувати у здобувачів вищої освіти цілісне уявлення про роль світових інфраструктурних проектів у розвитку міжнародних економічних відносин, розкрити економічну сутність транзиту як чинника національної та регіональної безпеки, а також проаналізувати місце України у глобальній системі транспортно-логістичних коридорів в умовах сучасних викликів і загроз.

Питання для контролю знань:

1. Розкрийте сутність інфраструктурних проектів у системі світової економіки.
2. Поясніть економічну природу транзиту та його значення для розвитку держави.
3. Назвіть основні види міжнародних інфраструктурних проектів.
4. Охарактеризуйте роль транспортних коридорів у міжнародній торгівлі.
5. Поясніть поняття транзитної безпеки та її складові.
6. Проаналізуйте основні загрози безпеці транзитного простору України.
7. Оцініть вплив геополітичних конфліктів на функціонування транзитних маршрутів.
8. Розкрийте роль України в європейській та євразійській транспортно-логістичній системі.

9. Поясніть значення інфраструктурних проєктів для післявоєнного відновлення України.

Рекомендована література: 10, 12, 13, 14, 15, 17, 25, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37

Теми для обговорення під час семінару:

- 1) Україна як транзитна держава: можливості та ризики в сучасних умовах.
- 2) Новий Шовковий шлях: економічні вигоди та загрози для країн-учасниць.
- 3) Транспортні коридори ЄС та перспективи інтеграції України.
- 4) Блокада портів та її економічні наслідки для України та світових ринків.
- 5) Роль морської, залізничної та автомобільної інфраструктури у забезпеченні економічної безпеки.
- 6) Інфраструктурні проєкти як фактор геоекономічного протистояння.
- 7) Відновлення інфраструктури України як умова сталого економічного зростання.
- 8) Транзитний потенціал України у контексті Цілей сталого розвитку.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Тема: Міжнародні демографічні конфлікти

Демографічні проблеми людства. Історичні передумови формування сучасних міграційних процесів в Україні. Вплив структур міграції на соціально-демографічні конфлікти. Вплив міграції на соціально-культурний розвиток суспільства. Демографічна ситуація в Україні. Україна на світовому ринку трудових ресурсів. Динаміка міграційних процесів в Україні. Інтеграція українського ринку трудових ресурсів до світового ринку праці. Історичне формування і поширення нелегальної міграції у світі. Історичне формування міжнародної інтелектуальної міграції. Особливості впливу міжнародної інтелектуальної міграції на демографічну ситуацію у світі. Вплив глобалізації та світових проблем людства на міграцію населення. Міграційні кризи як наслідок нерівності розвитку між регіонами. Конфлікти і цілі сталого розвитку "Гідна праця та економічне зростання", "Міцне здоров'я", "Якісна освіта"

Мета: Сформувати у здобувачів вищої освіти системне уявлення про демографічні процеси як чинник міжнародних економічних конфліктів, розкрити економічні, соціальні та безпекові наслідки демографічних дисбалансів, а також проаналізувати вплив міграції, старіння населення та нерівномірності демографічного розвитку на стабільність світової економіки й сталий розвиток держав.

Питання для контролю знань:

1. Поясніть сутність демографічних конфліктів та їх відмінність від інших видів міжнародних конфліктів.
2. Охарактеризуйте основні сучасні демографічні тенденції у світі.
3. Назвіть ключові причини виникнення міжнародних демографічних конфліктів.
4. Поясніть зв'язок між демографічними процесами та економічною безпекою держави.
5. Проаналізуйте роль міжнародної міграції у формуванні демографічних конфліктів.
6. Оцініть вплив старіння населення на соціально-економічний розвиток країн.
7. Розкрийте економічні наслідки демографічних дисбалансів для світової економіки.
8. Поясніть роль державної демографічної політики у запобіганні конфліктам.
9. Проаналізуйте демографічні виклики України в контексті міжнародних процесів.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 9, 14, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 25, 29, 35, 38, 39, 40, 45, 48

Теми для обговорення під час семінару:

- 1) Демографічна нерівність як причина міжнародних економічних протистоянь.
- 2) Міграційні кризи в Європі та їх економічні наслідки.
- 3) Старіння населення як глобальний виклик ХХІ століття.
- 4) «Витік мізків» як форма демографічного конфлікту.
- 5) Депопуляція та економічна безпека держав.
- 6) Демографічна політика Китаю та її глобальні наслідки.
- 7) Вплив війни на демографічну структуру країн.
- 8) Демографічні конфлікти та досягнення Цілей сталого розвитку.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ВРЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СУПЕРЕЧОК

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Тема: Економічні основи гібридної війни

Гібридна війна як новітній конфлікт і як форма глобального протистояння. Гібридна війна як вияв конфлікту ціннісних моделей світового порядку. Економічні детермінанти імперської політики. Силкові, спеціальні та дипломатичні операції в гібридній війні. Розгляд використання ресурсів (вода, енергія, продовольство) в конфліктах — зв'язок із ЦСР 2, 6, 7, 13. Питання кібербезпеки як частини ЦСР 16 (створення стійких інституцій).

Мета: Сформувати у здобувачів вищої освіти розуміння економічної

природи гібридної війни, розкрити механізми використання економічних інструментів у сучасних конфліктах, проаналізувати вплив гібридних загроз на національну та міжнародну економічну безпеку, а також оцінити їх наслідки для сталого розвитку держав.

Питання для контролю знань:

1. Поясніть сутність гібридної війни та її відмінність від традиційних форм воєнних конфліктів.
2. Розкрийте економічний вимір гібридної війни.
3. Назвіть основні економічні інструменти, що використовуються у гібридних війнах.
4. Охарактеризуйте роль енергетики, фінансів і торгівлі у гібридному протистоянні.
5. Поясніть вплив гібридної війни на економічну безпеку держави.
6. Проаналізуйте роль інформаційних і кіберекономічних інструментів у гібридних конфліктах.
7. Оцініть наслідки гібридної війни для національних економік і світового господарства.
8. Поясніть значення міжнародної економічної співпраці у протидії гібридним загрозам.
9. Проаналізуйте економічні аспекти гібридної агресії проти України..

Рекомендована література: 4, 10, 14, 17, 19, 22, 23, 24, 25, 27, 29, 31, 36, 37, 41, 45, 47, 48

Теми для обговорення під час семінару:

- 1) Економіка як поле бою у гібридній війні.
- 2) Енергетичний шантаж як інструмент гібридного впливу.
- 3) Санкції та контрсанкції у системі гібридного протистояння.
- 4) Кіберекономічні атаки та їх вплив на фінансові ринки.
- 5) Маніпуляції валютними та товарними ринками в умовах гібридної війни.
- 6) Руїнування економічної інфраструктури як елемент гібридних дій.
- 7) Гібридна війна та глобальні ланцюги постачання.
- 8) Гібридні загрози та економічна стійкість держави.
- 9) Гібридна війна та досягнення Цілей сталого розвитку.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Тема: Реформування сектору економічної безпеки

Формування нової якості сектору безпеки та оборони та подолання міжнародних економічних конфліктів. Захист критичної інфраструктури. Протидія соціальним інструментам економічної війни. Новий вимір інформаційної безпеки. Аналіз того, як держави впроваджують політику сталого розвитку у сферах: енергетичної безпеки (ЦСР 7), продовольчої безпеки (ЦСР 2), інституційної стійкості (ЦСР 16).

Мета: Сформувати у здобувачів вищої освіти системне розуміння сутності економічної безпеки держави, її складових та механізмів забезпечення, розкрити напрями реформування сектору економічної безпеки в умовах глобальних викликів, гібридних загроз і євроінтеграційних процесів, а також проаналізувати роль державних інституцій у зміцненні стійкості національної економіки.

Питання для контролю знань:

1. Розкрийте сутність економічної безпеки держави та її місце в системі національної безпеки.
2. Назвіть основні складові сектору економічної безпеки.
3. Охарактеризуйте загрози економічній безпеці в умовах глобалізації.
4. Поясніть необхідність реформування сектору економічної безпеки в сучасних умовах.
5. Проаналізуйте роль державної економічної політики у забезпеченні економічної безпеки.
6. Охарактеризуйте інституційний механізм забезпечення економічної безпеки.
7. Поясніть значення фінансової, енергетичної та продовольчої безпеки для держави.
8. Оцініть вплив цифровізації та кіберзагроз на систему економічної безпеки.
9. Проаналізуйте особливості реформування сектору економічної безпеки України в умовах війни.
10. Поясніть роль міжнародного співробітництва у зміцненні економічної безпеки держав.

Рекомендована література: 5, 10, 12, 14, 17, 22, 25, 27, 29, 31, 34, 35, 36, 37, 41, 45, 47, 49

Теми для обговорення під час семінару:

- 1) Економічна безпека як основа національного суверенітету.
- 2) Реформування сектору безпеки в умовах гібридних загроз.
- 3) Фінансова безпека держави в умовах воєнної економіки.
- 4) Енергетична незалежність як ключовий елемент економічної безпеки.
- 5) Продовольча безпека та її роль у стабільності держави.
- 6) Цифрова економіка і нові виклики економічній безпеці.
- 7) Корупція як загроза економічній безпеці країни.
- 8) Європейські стандарти економічної безпеки та їх імплементація в Україні.
- 9) Реформування сектору економічної безпеки України у післявоєнний період.
- 10) Економічна безпека та досягнення Цілей сталого розвитку.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Тема: Економічний тиск та політика санкцій

Суть економічних санкцій, еволюція їхнього використання. Аналіз їхньої ролі у відстоюванні національних інтересів країн. Базові цілі кримінального права. Інструменти прихованого протекціонізму (murky protectionism). Економічні ефекти санкцій як інструменту зовнішньої політики в контексті досягнення національної безпеки. Вплив санкцій на треті держави. Збитки країн від введення санкцій. Вплив санкцій на продовольчі та енергетичні ринки (ЦСР 1, 2, 7, 13). Етична оцінка санкцій у контексті принципів сталого розвитку.

Мета: Сформувати у здобувачів вищої освіти системне розуміння сутності економічного тиску та санкцій як інструментів міжнародної економічної політики, розкрити механізми їх застосування, оцінити ефективність санкційного впливу на держави, суб'єктів господарювання та світову економіку, а також проаналізувати їх роль у забезпеченні міжнародної безпеки та досягненні політичних і економічних цілей.

Питання для контролю знань:

1. Розкрийте сутність економічного тиску в системі міжнародних відносин.
2. Дайте визначення міжнародних економічних санкцій.
3. Назвіть основні види санкцій та охарактеризуйте їх особливості.
4. Поясніть механізм запровадження міжнародних санкцій.
5. Проаналізуйте економічні наслідки санкцій для країни-об'єкта обмежень.
6. Оцініть вплив санкцій на країни, що їх застосовують.
7. Поясніть роль міжнародних організацій у формуванні санкційної політики.
8. Проаналізуйте вплив санкцій на світову торгівлю, фінансові ринки та інвестиційні потоки.
9. Розкрийте зв'язок між санкціями, економічною безпекою та гібридними загрозами.
10. Охарактеризуйте сучасну санкційну політику щодо Росії та її економічні наслідки.

Рекомендована література: 4, 8, 10, 12, 15, 25, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 36, 37, 41, 45, 47

Теми для обговорення під час семінару:

- 1) Санкції як інструмент міжнародного економічного тиску.
- 2) Ефективність санкцій: економічний та політичний вимір.
- 3) Первинні та вторинні санкції: механізм дії та наслідки.
- 4) Санкційна політика ЄС та США: спільні риси й відмінності.
- 5) Санкції проти Росії: наслідки для світових енергетичних ринків.

- 6) Вплив санкцій на глобальні ланцюги створення вартості.
- 7) Обмеження доступу до фінансових ринків як форма економічного тиску.
- 8) Санкції та продовольча безпека у світі.
- 9) Санкційна політика та інвестиційний клімат держав.
- 10) Політика санкцій у контексті Цілей сталого розвитку.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Тема: Роль міжнародних безпекових організацій та форумів у врегулюванні економічних конфліктів

Сучасні міжнародні інститути та їх роль у забезпеченні гарантій міжнародної безпеки. Тенденції та досвід діяльності міжнародних організацій. Роль безпекових організацій в Європі в умовах глобалізації.

Спільні риси глобальних міжнародних інститутів, представлених у сучасній архітектурі міжнародної безпеки. Співпраця та координація міжнародних організацій та інших діячів у врегулюванні міжнародних економічних конфліктів. Впровадження ефективного демократичного урядування сферою подолання міжнародних економічних конфліктів. ООН, ЄС, СОТ, ОЕСР як ключові інституції із впровадження ЦСР 16 і 17..

Мета: Сформувати у здобувачів вищої освіти системне розуміння ролі міжнародних безпекових організацій та форумів у запобіганні та врегулюванні міжнародних економічних конфліктів, розкрити механізми їх діяльності, проаналізувати ефективність інституційного регулювання глобальних економічних протистоянь, а також оцінити їх внесок у підтримання міжнародної економічної безпеки та сталого розвитку.

Питання для контролю знань:

1. Поясніть сутність міжнародних безпекових організацій та їх місце в системі міжнародних відносин.
2. Назвіть основні міжнародні організації, що залучені до врегулювання економічних конфліктів.
3. Охарактеризуйте роль ООН у забезпеченні міжнародної економічної безпеки.
4. Поясніть функції СОТ у врегулюванні міжнародних торговельних спорів.
5. Проаналізуйте роль ЄС у запобіганні економічним конфліктам у регіоні.
6. Розкрийте значення МВФ і Світового банку у стабілізації економік у кризових умовах.
7. Охарактеризуйте роль міжнародних форумів (Давоський форум, G7, G20) у формуванні глобальної економічної політики.
8. Поясніть механізми мирного врегулювання міжнародних економічних конфліктів.

9. Оцініть ефективність міжнародних інституцій у протидії гібридним та санкційним конфліктам.

10. Проаналізуйте участь України в діяльності міжнародних безпекових та економічних організацій.

Рекомендована література: 4, 9, 15, 22, 23, 24, 28, 29, 36, 37, 41, 45, 46, 47, 49

Теми для обговорення під час семінару:

- 1) ООН як ключовий інститут глобальної безпеки: економічний вимір.
- 2) СОТ і врегулювання міжнародних торговельних конфліктів.
- 3) Роль МВФ та Світового банку у стабілізації економік у період криз.
- 4) Європейський Союз як інституційний механізм економічної безпеки.
- 5) G7 та G20 як неформальні центри глобального економічного управління.
- 6) Міжнародні форуми як майданчики економічних переговорів і компромісів.
- 7) Обмеження та виклики діяльності міжнародних організацій у сучасних умовах.
- 8) Роль міжнародних інституцій у санкційній політиці.
- 9) Міжнародні організації та врегулювання гібридних конфліктів.
- 10) Міжнародні безпекові організації та досягнення Цілей сталого розвитку.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від аудиторних навчальних занять. Основні види самостійної роботи, які пропонуються студентам: 1. Вивчення теоретико-методичних засад щодо конфліктології. 2. Підготовка до практичних занять, дискусій, роботи в малих групах. 3. Робота з рекомендованою літературою. 4. Контрольна перевірка студентом особистих знань, підготовка до модульних контролів. Звіти про самостійну роботу не надаються. Вивчення відповідного матеріалу перевіряється під час поточного та підсумкового контролю.

Теми для додаткового опрацювання:

№	Теми для самостійної роботи (додаткового опрацювання)	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Види міжнародних конфліктів. Особливості міжнародних економічних конфліктів	6	8
2	Про торговельні війни сучасності за останнє десятиліття.	6	8

3	Приклади міжнародних економічних конфліктів в паливно-енергетичній сфері	6	8
4	Злиття та поглинання міжнародних компаній. Порядок вирішення конфліктів	6	8
5	Світові інфраструктурні проекти та безпека транзитного простору України	6	8
6	Приклади міжнародних демографічних конфліктів та їх вирішення	6	8
7	Гібридна війна	6	8
8	Реформування сектору економічної безпеки світового та державного	6	8
9	Економічний тиск та політика санкцій. На прикладі України.	6	8
10	Міжнародні безпекові організації та форуми у врегулюванні економічних конфліктів	6	8
	Всього	60	80

Контрольна тестова програма

1. Що було встановлено у рамках переговорів Уругвайського раунду:

- a) еквіваленти розрахунків.
- b) пільги при надання кредитів.
- c) критеріїв еквівалентності.
- d) критерії надання кредитів.
- e) критерії товарообміну.

2. Головний принцип економічної війни:

- a) примушення до певних умов економічних відносин
- b) обмежити заходи у сфері зовнішньоекономічних відносин
- c) посилити державний тиск
- d) мати постійний доступ до ресурсів
- e) немає вірної відповіді

3. Економічні війни – це:

- a) промислове шпигунство
- b) сприяння «витоку мізків»
- c) конфлікти вищого ступеня напруженості
- d) реальні військові дії
- e) військові конфлікти між країнами

4. Економічні конфлікти міжнародного рівня вирішуються

- a) за допомогою відповідних міждержавних угод
- b) за допомогою усних домовленостей між керівниками держав
- c) за допомогою дослідження політичної ситуації
- d) страхуванням валютних ринків
- e) розробкою конкретної стратегії

5. На конкурентну боротьбу впливають фактори:

- a) ціна
 - b) величина ринку
 - c) темпи росту ринку
 - d) всі відповіді неправильні.
 - e) всі відповіді вірні.
6. Засіб економічного та політичного впливу однієї або декількох країн на іншу, що передбачає заборону вивозити або ввозити товари, валюту, цінні папери, інше майно, яке належить іноземній державі – це:
- a) квотування
 - b) ембарго
 - c) демпінг
 - d) дефолт
 - e) девальвація
7. Як називаються претензії, що висуваються одним контрагентом іншому у зв'язку з невиконанням умов контракту щодо якості товару
- a) штрафні санкції
 - b) пеня
 - c) неустойка
 - d) рекламації
 - e) правильної відповіді немає.
8. Чорне рейдерство
- a) це коли рейдери працюють в рамках закону
 - b) це коли навіть найбільш неупереджений суддя не в змозі розібратися, хто правий, а хто – ні
 - c) відкрито силове, незаконне заволодіння власністю.
 - d) примирна комісія, адміністративний спосіб
 - e) переговори, посередництво, спосіб коаліції
9. Яких методів розв'язання конфліктів не існує?
- a) адміністративні методи
 - b) організаційно-структурні методи
 - c) міжособистісні методи
 - d) інтернаціональні методи.
 - e) переговори, посередництво, спосіб коаліції
10. Що з переліченого є альтернативним способом вирішення конфлікту?
- a) встановлення загальнокорпоративних цілей
 - b) розроблення структури заохочень
 - c) тактика тиску
 - d) третейський суд (арбітраж).
 - e) міжособистісні методи
11. За характером прояву конфлікти поділяються на:
- a) діловий та емоційний
 - b) короткочасний та затяжний
 - c) відкритий та прихований
 - d) вертикальний та горизонтальний.
 - e) адміністративні

12. Які методи вирішення бізнес-конфліктів передбачають директивне втручання в процес конфлікту задля розмежування його учасників?

- a) адміністративні
- b) організаційно-структурні
- c) міжособисті
- d) ділові та емоційні
- e) короточасні та затяжні

13. Яка з функцій конфлікту попереджає про необхідність вжиття термінових заходів для пошуку та усунення причин суспільного напруження, ретельного вивчення обставин, які створили конфліктну ситуацію?

- a) інформаційна
- b) динамічна
- c) сигнальна.
- d) ділова та емоційна
- e) короточасна та затяжна

14. Методи розв'язання конфлікту, які спираються на відповідну стратегію і тактику поведінки учасників у зоні перебігу конфлікту:

- a) міжособистісні методи
- b) організаційно-структурні методи
- c) адміністративні методи.
- d) примирна комісія, адміністративний спосіб
- e) переговори, посередництво, спосіб коаліції

15. Яка з функцій конфлікту проявляється у вигляді стимулятора швидких і важливих змін у духовній сфері?

- a) матеріальна
- b) духовна
- c) інформаційна
- d) диференційна.
- e) емоційна

16. Яка з функцій медіатора полягає в тому, що медіатор контролює реалістичність ідей, що обговорюють сторони, та оцінює їх неможливість виконання прийнятих угод?

- a) експертна
- b) організаторська
- c) навчальна
- d) аналітична.
- e) ділова

17. Альтернативні способи розв'язання конфлікту :

- a) примирна комісія, адміністративний спосіб
- b) переговори, посередництво, спосіб коаліції
- c) посередництво, переговори, третейський суд
- d) посередництво, третейський суд, міжособистісний.
- e) відкриті, приховані

18. Який вид тактики конфліктного протистояння конфліктологія не вирізняє:

- a) тактика коаліцій

- b) тактика дружності
- c) тактика демонстративних дій
- d) тактика хабарства і підкупу
- e) тактика тиску.

19. Які конфлікти розрізняють за цільовою спрямованістю?

- a) відкриті, приховані
- b) об'єктивно та суб'єктивно зумовлені конфлікти
- c) конструктивні, стабілізуючі та деструктивні конфлікти
- d) антагоністичні та компромісні.
- e) організаційно-структурні методи

20. До функцій конфліктів належать:

- a) матеріальна, духовна, когнітивна функції
- b) сигнальна, диференційна, динамічна, інформаційна, комунікативна
- c) динамічна, матеріальна, духовна, інформаційна, сигнальна функції
- d) організаційна, духовна, інформаційна, сигнальна, диференційна, динамічна.
- e) адміністративні функції

21. Тактика поведінки під час конфлікту, що полягає у нав'язуванні іншій стороні переважно кращих щодо себе рішень:

- a) компроміс
- b) суперництво
- c) співробітництво.
- d) диференційна
- e) динамічна.

22. Називають такі три види рейдерства:

- a) біле, чорне, блакитне
- b) чорне, сіре, біле
- c) сіре, зелене, чорне.
- d) третейський суд
- e) примирна комісія

23. Що з переліченого є альтернативним способом вирішення конфлікту?

- a) встановлення загальнокорпоративних цілей
- b) розроблення структури заохочень
- c) тактика тиску
- d) третейський суд(арбітраж).
- e) види тактики під час конфлікту

24. За суб'єктивно-об'єктивними чинниками виникнення існують конфлікти

...

- a) ділові та емоційні
- b) політичні, соціальні, економічні
- c) відкриті, приховані
- d) за сферами виникнення
- e) вірної відповіді немає

25. Якій класифікаційній ознаці відповідають такі види конфлікту: конструктивний, стабілізуючий, деструктивний?

- a) сфера виникнення

- b) джерело виникнення
- c) тривалість перебігу
- d) цільова спрямованість.
- e) вірної відповіді немає

26. Конфлікти за джерелом виникнення бувають...

- a) об'єктивно та суб'єктивно зумовлені
- b) антагоністичні та компромісні
- c) відкриті та приховані
- d) за сферою виникнення
- e) вірної відповіді немає

27. При якій стратегії поведінки конфліктант перебуває в ситуації конфлікту, але не вчиняє ніяких активних дій щодо його розв'язання?

- a) суперництво
- b) компроміс
- c) стратегія «уникання»
- d) стратегія «пристосування»
- e) агресія

28. Одною з форм захисту порушених або оспорюваних цивільних прав за допомогою нейтральної особи, якій сторони надають повноваження винести обов'язкове для них рішення, це...

- a) адміністративний суд
- b) арбітражний суд
- c) третейський суд
- d) комісія
- e) вірної відповіді немає

29. Переговори – це...

- a) вирішення спорів
- b) процес, за допомогою якого сторони обговорюють суть конфлікту один з одним, намагаючись задовольнити обопільні інтереси укладання угоди без допомоги сторонніх осіб
- c) зустріч у суді з метою вирішення конфлікту
- d) вирішення трудових спорів.
- e) вірної відповіді немає

30. Стратегія конфліктної поведінки в міжнародних відносинах, яка характеризується прагненням одержати перемогу над опонентом

- a) міжнародне суперництво
- b) міжнародна торгівля
- c) міжнародна міграція робочої сили
- d) міжнародна економічна інтеграція
- e) міжнародна міграція капіталу

31. Цілеспрямований, зумовлений об'єктивними законами вплив на динаміку конфлікту в інтересах розвитку або руйнування тієї соціальної системи, до якої має відношення конфлікт; діяльність з попередження, регулювання та розв'язання конфлікту:

- a) управління конфліктами

- b) установка конфліктна
- c) функції конфлікту
- d) суб'єкт конфлікту
- e) конфліктна поведінка

32. Стратегія поведінки в конфлікті, яка характеризується прагненням ухилитися відійти від конфлікту, вважаючи його предмет несуттєвим як для себе, так і для суперника:

- a) ухиляння
- b) поступка
- c) компроміс
- d) етика
- e) стимулювання

33. Функції конфлікту:

- a) роль, яку виконує конфлікт, його вплив – позитивний (конструктивний) чи негативний (деструктивний) на суспільство, соціальну групу, організацію, індивіда
- b) вид діяльності суб'єкта управління, спрямований на провокацію, виклик конфлікту
- c) цілеспрямований, зумовлений об'єктивними законами вплив на динаміку конфлікту в інтересах розвитку або руйнування тієї соціальної системи, до якої має відношення конфлікт; діяльність з попередження, регулювання та розв'язання конфлікту
- d) стратегія поведінки в конфлікті, яка характеризується прагненням ухилитися відійти від конфлікту, вважаючи його предмет несуттєвим як для себе, так і для суперника
- e) сукупність стійких елементів конфлікту, яка створює цілісну систему

34. Суть м'ясної війни:

- a) США зобов'язалися експортувати в Європу тільки яловичину без гормонів
- b) США зобов'язалися експортувати в Європу тільки курятину без гормонів
- c) США зобов'язалися експортувати в Європу тільки свинину без гормонів
- d) США зобов'язалися експортувати в Європу тільки рибу
- e) США зобов'язалися експортувати в Європу тільки ягнятину без гормонів

35. Суть бананової війни:

- a) європейські країни при імпорті бананів віддавали перевагу фірмам - постачальникам із країн-колоній, які раніше були їхніми
- b) азійські країни при імпорті бананів віддавали перевагу фірмам - постачальникам із країн-колоній, які раніше були їхніми
- c) африканські країни при імпорті бананів віддавали перевагу фірмам - постачальникам із Європи
- d) прибалтійські країни при імпорті бананів віддавали перевагу фірмам - постачальникам із Африки
- e) арабські країни при імпорті бананів віддавали перевагу фірмам - постачальникам із США

36. В сучасному геополітичному світі торгівельні війни між країнами виникають через:

- a) з метою підтримки національних товаровиробників та захисту національних інтересів
 - b) необґрунтоване підвищення експортних митних ставок
 - c) створення експортних квот
 - d) демпінг чи ембарго
 - e) усі відповіді вірні
37. Найбільш страждає або виграє від торговельних воєн
- a) бізнес
 - b) суспільство
 - c) політика
 - d) екологія
 - e) влада
38. Одне з головних місць в переліку конфліктів між Сполученими Штатами й Європейським Союзом, виступає проблема взаємовідносин на:
- a) сталевому ринку
 - b) текстильному ринку
 - c) чайному ринку
 - d) кавовому ринку
 - e) вугільному ринку
39. Арбітраж – це:
- a) спеціальний орган для розглядання колективних трудових спорів; комісія, яка формується з професійно підготовлених нейтральних осіб зі згоди учасників соціально- трудового конфлікту для розробки рекомендацій з питань врегулювання розбіжностей між ними
 - b) спеціальний орган для розглядання колективних трудових спорів
 - c) комісія, яка формується з професійно підготовлених нейтральних осіб
 - d) зіткнення, розбіжності між особистістю і групою
 - e) немає правильної відповіді
40. Атрибуція – це:
- a) приписування соціальним об'єктам (людині, групі, соціальній спільноті) характеристик, які не представлені в полі сприйняття
 - b) спеціальний орган для розглядання колективних трудових спорів
 - c) комісія, яка формується з професійно підготовлених нейтральних осіб
 - d) зіткнення, розбіжності між особистістю і групою
 - e) немає правильної відповіді
41. Внутрішньогруповий конфлікт –
- a) зіткнення, розбіжності між особистістю і групою, що викликане відмінністю індивідуальних і загальних інтересів, послабленням згуртованості і сумісних дій або порушенням норм групової поведінки
 - b) спеціальний орган для розглядання колективних трудових спорів
 - c) комісія, яка формується з професійно підготовлених нейтральних осіб
 - d) зіткнення, розбіжності між особистістю і групою
 - e) немає правильної відповіді
42. Джерела конфліктів:

- a) збіг несприятливих життєвих обставин, які впливають на поведінку людей, проблеми трудової мотивації, розриви комунікативних зв'язків
- b) спеціальний орган для розглядання колективних трудових спорів
- c) комісія, яка формується з професійно підготовлених нейтральних осіб
- d) зіткнення, розбіжності між особистістю і групою
- e) немає правильної відповіді

43. Динаміка конфлікту:

- a) процес поетапного розвитку конфлікту за етапами і фазами
- b) процес і результат зміни індивідом поведінки іншої людини, її установок, уявлень, оцінок
- c) масовий хід, одна з форм урегулювання колективних трудових спорів, соціальних конфліктів
- d) зіткнення, розбіжності між особистістю і групою
- e) немає правильної відповіді

44. Диспозиція – це:

- a) готовність, схильність суб'єкта до певної поведінки, дії, їх послідовності.
- b) процес і результат зміни індивідом поведінки іншої людини, її установок, уявлень, оцінок тощо.
- c) масовий хід, одна з форм урегулювання колективних трудових спорів, соціальних конфліктів
- d) зіткнення, розбіжності між особистістю і групою
- e) немає правильної відповіді

45. Діагностика конфлікту – це:

- a) дослідження основних параметрів конфлікту з метою управлінського впливу на його перебіг та учасників конфлікту
- b) процес і результат зміни індивідом поведінки іншої людини, її установок, уявлень, оцінок тощо
- c) масовий хід, одна з форм урегулювання колективних трудових спорів, соціальних конфліктів
- d) зіткнення, розбіжності між особистістю і групою
- e) немає правильної відповіді

46. Завершення конфлікту:

- a) усунення об'єктивних та послаблення суб'єктивних причин, що викликали конфліктну ситуацію
- b) процес і результат зміни індивідом поведінки іншої людини, її установок, уявлень, оцінок тощо
- c) масовий хід, одна з форм урегулювання колективних трудових спорів, соціальних конфліктів
- d) зіткнення, розбіжності між особистістю і групою
- e) немає правильної відповіді

47. Запобігання конфлікту:

- a) діяльність, яку суб'єкт здійснює з метою недопущення виникнення конфлікту
- b) процес і результат зміни індивідом поведінки іншої людини, її установок, уявлень, оцінок тощо

- с) масовий хід, одна з форм урегулювання колективних трудових спорів, соціальних конфліктів
- д) зіткнення, розбіжності між особистістю і групою
- е) немає правильної відповіді

48. Інституціалізація конфлікту:

- а) встановлення чітких норм і правил конфліктної взаємодії, визначення робочих груп і комісій для управління конфліктом.
- б) процес і результат зміни індивідом поведінки іншої людини, її установок, уявлень, оцінок тощо.
- с) масовий хід, одна з форм урегулювання колективних трудових спорів, соціальних конфліктів
- д) зіткнення, розбіжності між особистістю і групою
- е) немає правильної відповіді

49. Які заходи не дозволяють прибігати до мит і валютного контролю?

- а) заходи щодо дискримінації товарних потоків
- б) заходи щодо лібералізації товарообміну
- с) заходи щодо виняткових переваг між партнерами
- д) заходи щодо руху капіталів
- е) заходи щодо лібералізації товарообміну й руху капіталів

50. Який принцип виключає використання преференційних мит при економічних відносинах?

- а) принцип лібералізації
- б) принцип нетарифних бар'єрів
- с) принцип недискримінації
- д) принцип винятковості
- е) немає вірної відповіді

51. Які наслідки матиме держава при порушенні правила лібералізації товарообміну?

- а) сплата додаткового мита країні-партнера
- б) використання тарифних бар'єрів
- с) сплата компенсації державам, які могли б зазнати збитків через викликані ними зміни товарних потоків
- д) поширення пільг на держав-партнерів
- е) всі відповіді вірні

52. Аналіз тенденцій глобальної конфліктології дозволяє зробити висновки:

- а) у системі світового господарства має відбутися кардинальний поворот у бік економічної інтеграції, відкритої економіки
- б) країни, що розвиваються, виконуватимуть скоріше роль виробників, ніж споживачів
- с) країни, що розвиваються, мають можливість зменшити відставання від країн-лідерів
- д) динаміка країн світового центру та динаміка країн периферії матимуть взаємодоповнюючий характер
- е) країни, що розвиваються, гальмуватимуть загальноцивілізаційний процес

53. Нова модель світоустрою, що відображає особливості сучасних

міждержавних відносин в умовах загострення конфліктів, зображена у працях О. Неклесси у вигляді шестиярусної схеми, до якої входять:

- а) чотири регіони (південноатлантичний, євразійський, північний, африканський) і два транснаціональні простори (транснаціональний світ і глибока Північ)
- б) чотири регіони (північноатлантичний, тихоокеанський, євразійський, південний) і два транснаціональні простори (транснаціональний світ і глибокий Південь)
- с) чотири регіони (азійський, південно-східний, тихоокеанський, західний) і два транснаціональні простори (транснаціональний світ і глибокий Схід)
- д) чотири регіони (східний, північноатлантичний, західноєвропейський, східнотихоокеанський) і два транснаціональні простори (транснаціональний світ і глибокий Захід).
- е) Чотири регіони(західний, південно-східний, північний, азійський) і два транснаціональні простори (транснаціональний світ і глибокий Захід)

54. Сутність другого базового критичного напрямку посилення міжнародної конкуренції в умовах глобальної нестабільності і виникнення міжнародних економічних конфліктів ґрунтується на тому, що:

- а) країни, що відповідають вимогам Вашингтонського консенсусу, вважаються країнами, які розвиваються
- б) ідея вільноринкової економічної самостабілізації, яка автоматично досягається, є єдиною правильною
- с) наслідком реалізації програми Вашингтонського консенсусу могло бути гальмування розвитку нових індустріальних країн
- д) реалізація програми Вашингтонського консенсусу ставила за мету десоціалізації країн світової периферії
- е) немає правильної відповіді

55. Шостий базовий критичний напрям посилення міжнародної конкуренції в умовах глобалізації і виникнення міжнародних економічних конфліктів займають американські ізоляціоністи на чолі із П. Бьюкененом, котрі сприймають глобалізацію як:

- а) відкриття кордонів США перед емігрантами з найбільш бідніших країн світу
- б) експорт технологічних і енергетичних ресурсів
- с) виїзд за кордон найбільш кваліфікованих фахівців, учених
- д) систему допуску на американський ринок демпінгових товарів із країн з дешевою робочою силою, що послаблює міжнародні позиції США.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна рекомендована література

1. Ващенко І. В., Кляп М. І. Конфліктологія та теорія переговорів : навч. посіб. Київ : Знання, 2013. 408 с.
2. Герасіна Л. М., Требін М. П., Воднік В. Д. та ін. Конфліктологія : навч. посіб. Харків : Право, 2012. 128 с.
3. Конфліктологія : навч. посіб. / М. П. Гетьманчук та ін.; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2016. 343 с.
4. Пуригіна О. Г. Міжнародні економічні конфлікти : навч. пос. К. : Центр учбової літератури, 2008. 280 с.
5. Петрінко В. С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці : навчальний посібник. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.

Допоміжна рекомендована література

6. Бак Г. О. Лідерство транснаціональних корпорацій у світовому створенні інновацій. *Економічний часопис – XXI*. 2012. № 3/4. С. 16–19.
7. Барабаш Ю. Загальні фактори, що впливають на стан та динаміку державно-правових конфліктів: конституційно-правовий аспект. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ України*. Дніпропетровськ. 2008. № 3(39). С. 13–21.
8. Безрукова Н. В., Васильченко М. В. Світові торговельні війни: особливості та наслідки. *Ефективна економіка*. 6, 2015 URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4153>
9. Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти : курс лекцій. МАУП. Київ : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012.
10. Білорус О. Г. Глобальна інтеграція і тенденції кризової еволюції світу. *Економічний часопис – XXI*. 2010. № № 7/8. С. 3–9.
11. Вовк Р. Проблеми прогнозування та моделювання міжнародних конфліктів. *Сучасні міжнародні конфлікти: від регіонального протистояння до глобального суперництва* : матеріали Міжнар. наукової конференції, 18-19 грудня 2020 р. Львів. С. 17–21.
12. Гайдук В. А. Вплив економічної глобалізації на модифікацію чинників конкурентоспроможності національної економіки. *Економіка і держава*. 2010. № 8. С. 7–9.
13. Гайдуцький І. Характеристика глобальної діяльності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2008. № 9. С. 29–32.
14. Геєць В. Конфігурація геополітичної карти світу та її проблемність. *Економіка України*. 2011. № 1. С. 4–15.
15. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ : монографія / Кер. авт. кол. і наук. ред. Т. М. Циганкова. К. : КНЕУ, 2003. С. 13–65.
16. Гоббс Т. Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. Київ : Дух і Літера, 2000. 447 с.
17. Головня О. М. Вплив глобалізаційних процесів на соціально-економічне

- зростання України: оцінка загроз і можливостей. *Економіка і держава*. 2010. № 6. С. 6–9.
18. Зінчина О. Б. Конфліктологія : навч. посібник. Харків : ХНАМГ, 2007. 164 с.
19. Капітоненко М. Г. Відповідно до силового потенціалу. Форми міжнародних конфліктів: порівняльний аналіз. *Політика і час*. 2003. №5. С. 31–
20. Капітоненко М. Г. Міжнародні конфлікти. К.: Либідь, 2009. 352 с. 15
21. Конфлікт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Конфлікт#Види_конфліктів (дата звернення: 17.10.2023).
22. Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історико-філософський аспект) : монографія / Гуржій О. І., Мосов С. П., Макаров В. Д. та ін. К. : Знання України, 2006. 356 с.
23. МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ на тему: «*Економічний та соціальний вплив конфліктів на сучасний світ*». КНИГА АБСТРАКТІВ. <https://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/11125/document.pdf>
24. Перепелиця Г. М. Генезис конфліктів на посткомуністичному просторі Європи. К. : Стилос, 2003. 256 с.
25. Приходько В. П., Компанієць О. С. Економіка у сучасних конфліктах – причина, інструмент чи мета? *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 49, 2023. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8b383280-fbaa-419b-8a3e-dc998c7e47f4/content>
26. Пуригіна О. Г. Міжнародні економічні конфлікти : навчальний посібник для студентів. Дніпропетровський національний університет. Київ : «Центр учбової літератури», 2008.
27. Резнікова Н. В. Нові контури боргової залежності: тригери кризових проявів в умовах глобальної взаємозалежності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 15. С. 5–12.
28. Результати Уругвайського раунду багатосторонніх торговельних переговорів: Тексти офіційних документів. К. : Вимір, Секретаріат Міжвідомчої комісії з питань вступу України до СОТ, 1998. 520 с.
29. Сірий С. Чинники конфліктності в міжнародних соціально-економічних і політичних процесах. *Політичний менеджмент*. 2010. № 2. С. 128-138.
30. Сміт А. Дослідження про природу і причини багатства народів / переклад О. Васильєв, М. Межевікіна, А. Малівський. Київ : Наш формат, 2018. 736 с.
31. Сохацький О. Інвестиційні домінанти військових витрат країн світу у ХХІ столітті. *Четверта промислова революція: зміна напрямів міжнародних інвестиційних потоків* : моногр. / за наук. ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого та О. Сохацької. Тернопіль : Осадца Ю. В, 2018. С. 306–318
32. Тарифні переговори в рамках Світової організації торгівлі : навч. посібник / за ред. Пятницького В. Т. К. : UEPLAS, УАЗТ, 2001. 92 с.
33. Торговельні війни сучасності та їх вплив на економічне зростання та розвиток у світі та Україні / наук. ред. В. Юрчишин. Київ : Заповіт, 2019. 188 с
34. Фролова Т. О. Інвестиційний фактор глобального лідерства. *Інвестиції:*

критика та досвід. 2012. № 8. С. 8–13.

35. Яценко О. М. Методологічні засади глобалізації, її фактори і детермінанти. *Економіка АПК*. 2011. № 11. С. 144–152.
36. Booth K., Dunne T. *Worlds In Collision: Terror and the Future of the Global Order*. Palgrave Macmillan, 2002. 386 p.
37. Buzan B., Wæver O. *Regions and Powers: The Structure of International Security*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 596 p.
38. Churchman D. *Why we fight. The origins, nature and management of human conflict*. 2d ed. Lanham: UPA, 2013. 336 p.
39. Coser L. A. *The functions of social conflict*. Glencoe, IL: Free Press, 1956. 188 p. URL: <https://garfield.library.upenn.edu/classics1987/A1987K386000001.pdf>
40. Ishay M. R. *The History of Human Rights. From Ancient Times to Globalization Era*. Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press, 2004. 450 p.
41. Jackson R. *Terrorism*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2011. 332 p.
42. Johnston D.M. *The Historical Foundations of World Order. The Tower and the Arena*. Leiden, Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2008. 875 p.
43. Kazanský R. *The Theory of Conflicts: Textbook*. Banská Bystrica: Matej Bel University, 2015. 186 p.
44. Neff S. *War and the Law of Nations. A General History*. Cambridge University Press, 2005. 427 p.
45. Nye J. *Understanding international conflict*. New York: Longman, 2007. 320 p.
46. O'Connell M. E. *Peace and War: The Oxford Handbook of the History of International Law* / Ed. B.Fassbender, A.Peters, S.Peter. Oxford University Press, 2012. P. 272–293.
47. Peoples C., Vaughan-Williams N. *Critical Security Studies: An Introduction*. 3d Ed. Routledge. 2021. 200 p.
48. Stoessinger J.G. *Why nations go to war*. New York: Cengage Learning, 2010. 480 p.
49. Trindade Cancado A. A. *International Law for Humankind: Towards a new Jus Gentium*. Leiden, Boston: Martinus Nijhoff Publishers. 2011. 726 p.

Інформаційні ресурси

1. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Міністерство закордонних справ України. URL: <http://mfa.gov.ua/ua>
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони. URL: <http://comeuroint.rada.gov.ua/komevoint/doccatalog/document?id=56219>
4. International Fund for Agricultural Development (IFAD). URL: <http://www.ifad.org/>
5. International Labour Organization (ILO). URL: <http://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm>

6. International Monetary Fund – IMF DataMapper. URL:
<http://www.imf.org/external/datamapper/index.php>
7. World Bank Group – Data & Research. URL:
<http://econ.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTDEC/0,,menuPK:476823~pagePK:64165236~piPK:64165141~theSitePK:469372,00.html>
8. World Customs Organization (WCO). URL: <http://www.wcoomd.org/en.aspx>
9. World Trade Organization. URL: <http://www.wto.org/>